

V deželi daljni, koder piramide
Stojé iz davnih dôb, tam bolni sin
Po njem je vzdíhal; on, ljubeči oče, pride,
Pa oh, odide — sam bolnik — trpin!

Zaprla so za njim se grobna vrata
Do hrama, koder spi naš carski rod!
Pozval je Bog cesarjevega brata,
Naš Karol Ludovik je šel odtod!

Naš Karol Ludovik je šel, da gori,
Kjer biva Bog, nebá in zemlje car,
Kamôr hiteli so njegovi vzori,
Prejmè najlepšo, božjo krono v dar!

A nam, ki zrlí smo njegova dela,
Poznali njega sto in sto vrlin,
Krepost njegove duše bo živela,
In to najlepši bo njegov spomin!

— k.



Matevžek.

(Slika iz naroda.)

(Koncc.)

III.

Gako se je Matevžek do kraja privadil na Izviru. Ali ko gleda, kako prijetno je Bukovčevim otrokom, ko gleda, kako brezskrbno živé doma, spomni se tudi on svoje matere, in poloti se ga iskrena želja in hrepenenje po domu, po rojstni vasi.

Za dva dni — pozna jesen je bila — ga že vidimo, ko zapušča Izvir in hodi skozi vasi, ne da bi prodajal. Namenil se je namreč hitro in kar naravnost udariti jo v rojstveno vas. Še tisti dan zvečer dospè domov. Mati Strgarica ravno drva nese v kuhinjo, ko vidi svojega sina Matevžka bližati se hiši. Polena izpusti na tla, hiti k njemu, objame ga in poljubi, rekoč:

»Matevžek, moj Matevžek, odkod si pa sedaj prišel, kako ti je bilo, ali ostaneš doma?«

»»O, mati, dobro mi je šlo. Denar sem si sam služil, čisto sam. Poglejte, kaj imam.««

Strgarica kar obstrni, ko ji pokaže ta nerazumni sin lepe, barvane podobe.

»In ti si vse to napravil?«

»»Jaz, jaz; pa še lepše znam delati.««

Vzradoščena mati prime sina za roko in ga vede v hišo. Joj, Matevžek se nemalo začudi, ko vidi, kako so vzrastli sestrica in bratca — po kratkih dveh letih — in vsakemu podari najlepših igrač.

Strgarica pa prinese skoro potem kar dve večerji: mlečno kašo, katere se Matevžek nikoli ni dovelj najedel, in pečenega krompirja, kateri mu je že od nekdanj šel v slast ko sam méd. Po večerji mora pa materi natanko povedati vse, kar je doživel. To vam je bil vesel večer! Drugi dan se ljudje spogledujejo, češ, kaj neki je prignalo neumnega Matevžka domov. On pa kar beži, če koga zagleda; saj veste, tako nekako boji se ljudij, če tudi je bil že tako daleč po svetu.

Dva tedna sta že minula, odkar biva naš podobar pod rojstvenim krovom. Izdeluje polagoma podobe, in ljudje mu jih sproti odjemajo. S tem bi si pa

skoro nakopal sovraštvo starega vaškega podobarja, zato sklene zapustiti dom. Mati mu prigovarja:

»Matevžek, ostani doma, vidiš, lahko boš delal tiste-le reči, pa boš kaj zaslužil, in dobro nam bo.«

»O, mati, nočem, ne maram, saj je lepo pri ljudeh. Mati, jaz jutri grem, pa pridem skoro zopet nazaj.«

»Pa vsaj čez zimo ostani doma!«

»Ná-a, po zimi bom gori na Izviru, veste, tam pri Bukovčevih. Ta podobar doli v vasi je tako hud!«

Drugo jutro se Matevžek odpravlja. Strgarica zopet toči solze in naročuje sinu: »Matevžek, pø zimi se pazi, takrat ko je sneg visok in ko škriplje pod nogami. Letos bo mrzla zima, le varuj se, pa pridi domov, če te bo veselilo.«

Matevžek reče še s tistim svojim tankim glasom: »z Bogom«, poskoči na dvorišče in jo nameri v svoje znane kraje, tje, kjer mu je kupčija najbolj nesla.

* * *

Nadležna jesen se je hitro umaknila in za njo je prišla zima z vsemi svojimi prijetnostmi in neprijetnostmi — — —.

Mrzla februarvska noč je zavila vas Brdo v svoje ledeno krilo. Vse mirno počiva, le pri Strgarjevih nam kaže svetloba blede luči, da tu nekdo še ne uživa sladkega pokoja. Kdo? Matevžkova mati. Spominja se sina, ki je šel v drugo po svetu, in radi njega ne more zatisniti trudnih očíj. Kako se mu godi v tem mrazu, snegu? Je-li sploh še živ ali ne? Nerada, toda morala ga je poslati od hiše. Zakaj drugo pot ni ostal pri njej?

Zunaj pa na vso moč sneži in burja piska okolu oglov, kakor bi se otroci jokali. Strgarico kar mrži po vsem životu. Ugasne luč in prične znova moliti in goreče moli za vse, najbolj pa za — Matevžka: »O Bog, Ti ga čuvaj telesnega in dušnega zla — vse se pa naj zgodi po Tvoji sveti volji.« Otožna mati zaspi, a v sanjah, težkih sanjah še bdi

Proti Izviru tava v tej nočni tmimi neki človek. Vajen je pota, saj ga je tolikokrat prehodil, ali nocoj ne najde prave steze.

Sneg pada v celih kepah in zametuje pota, rove in jarke. Vmes pa tuli burja v zamolklem, zavijajočem glasu.

Popotnik se tesno zavija v suknjo, roke tišči v žepih, glavo drži nekoliko vpognjeno — v obraz se mu pa zaletava kosma za kosmo snega. Pač težavna pot!

Popotnik je — naš Matevžek.

Bil je v sosedni vasi, kjer je prodajal svoje blago, in vrača se na Izvir. Nekoliko se je res zakasnil, pa bi vendar še za dneva lahko prišel k Bukovčevim, ali zgrešil je — pot. Sneg jo je popolnoma zasul. Tod, koder je tolikokrat in tolikokrat nosil svojo vrečo, tod ležé danes celi kupi snežnih zametov. Kam naj grene? Nazaj ne more, kajti vsake stopinje sled se mu takoj za hrbtom izgubi, naprej ne vé. Ali le naprej, naprej, nekam bo že dospel! In Matevžek milo vzdihne: »Oh, mati, moja mati, kako je doma za gorko pečjo

lepo, a jaz moram bresti v taki mrzli noči po sneženih plazovih. Moj ljubi Bog, pripelji me skoro h kaki hiši — če je Tvoja volja!« In Matevžku porosi suh obraz solza za solzo. Natihoma jame moliti vse molitve, katere ga je naučila nepozabljiva mati, molitev za srečno zadnjo uro pa glasno moli v temno noč. Dalje in dalje brodi, sneg mu sega že do pasa — malko se od-dahne. Zdaj pride na mesto, kjer je snega komaj do koščic. Na mogočni skali je. Stopi še tri korake, in oh! zmanjka mu tal . . . Slišati je še besede : »Moj Bog, odpu . . .« in šumenje po pečini navzdol — potem je pa vse tiho v nočni naravi, le ljuta burja se zaganja v strmo skalovje in poje žalostno mrtvaško pesem . . .

Proti jutru se zjasni oblačno nebo, in blede mesec se prvi ozrè v prepad, kjer počiva mrtev — naš ljubi Matevžek.

Rastislav Posavec.



Robinzoni.

(Igrica v treh dejanjih. — Spisal Svečan.)

Ivan. Pretrpeti se mora, če hočemo kam priti.

France. Jaz pa nič več ne verjamem, da bi bilo iz naše stvari res kaj.

Ivan. Hočeš-li domú? Ali se nič ne bojiš?

France. Ah, saj to je takó hudó, ko nikamor ne moremo! Zakaj si nas zapeljal, Ivan? Ti si vsega vzrok.

Ivan (*žalostno.*) Morda mislite, da mene ne skrbi še bolj kakor vas druge? Pa čemú bi vam to pravil?

France (*skoči prestrašen kvišku.*) Ali tudi ti sam misliš, da ne pridemo nikdar več iz gozda? (*Jokaje.*) Pa čemú nas nisi peljal rajši domú nazaj?

Mirko. Joj, joj, gozd brez konca in kraja. (*Mirko in Lojze začeta jokati.*)

Ivan. No, dà, le jokajte vsi! (*Tolužljivo.*) Ali, otroci, slišite, saj jaz nisem dejal, da ne pridemo več iz gozda . . . Daleč je že še, precej daleč, ali naposled vendar pridemo do morja.

France. Ah, pojdi se solit s svojim morjem. Zdaj samo takó praviš! Jaz že ne grem več s teboj. Naravnost domú se vrnem, četudi bodo hudi. Tukaj ne maram umreti ali pa čakati, da me kakšen medved raztrga.

Lojze. Kaj bomo tukaj umrli, France?

France. Gotovo, če se precej ne vrnemo . . . Jaz pojdem domú. Ali greš z mano, Lojze?

Lojze. Ali pojdeš ti, Mirko?

Mirko. Ne, jaz ostanem pri Ivanu.

Lojze. Da te strahovi pojedó in zveri?

Mirko. Oh, ti, Ivan, pojdi še ti rajši domú, saj ne bodo mati nič hudi.